

DRAŽEN MILIĆ

Tomislavgrad

Studen 2005.

Razgovor je snimljen, snimka se vodi pod oznakom

dmilić

10,7 MB

trajanje 33:44

Razgovor je vođen u Tomislavgradu

Ja sam Dražen Milić, brigadni general, rođen u Tomislav Gradu, 29. 11. 1966. godine. I, ovako, znači, generala Praljka ... bio sam, znači, od prvog dana dozapovjednik našem generalu Glasnoviću. Znači, od '92. do skoro, znači, do '94., kad smo u brigadi „Kralj Tomislav“ ...

Od '92. do '94. si dozapovjednik?

Ja. Bio ... ovako, znači, najprije operativac, pa njemu, uglavnom, zamjenik. To je tako bilo. I hajde, znači, jedno vrijeme, dok je on bio ranjen ja sam gore bio na prostoru Šuice, znači, bio sam operativac u brigadi „Kralj Tomislav“. Kad se on vratio sa liječenja, znači, bio sam dozapovjednik i tako.

'94. godine počela se ustrojavati 1. gardijska brigada „Ante Bruno Bušić“. U njoj sam, također, bio dozapovjednik generalu Glasnoviću, do njegova odlaska, znači, u Hrvatski zbor – 1. Hrvatski gardijski zbor. Nakon toga sam preuzeo 1. gardijsku brigadu i to je to.

Onako kako smo mi to prošli ... Hajdemo se vratiti na početak. Znači, '92. ti se uključuješ, je li tako?

Da, da.

Gdje se uključuješ? Kako je za tebe počeo rat?

Kako je za mene počeo rat? '91. godine, znači, general Glasnović je došao da ovdje priprema, obzirom na situaciju koja se desila gore u Hrvatskoj, sa skupinom naših dobrovoljaca, znači, iz Hrvatske, da priprema naše ljude za obranu. Onaj dan, znači, prvi dan kad je on došao, znači, ja sam s njim krenuo u pripremanje našeg ljudstva za obranu u Tomislav Gradu, gdje smo izveli nekoliko obuka i tako dalje, da bi znajući što se dešava, što će se desiti, odnosno,

što se desilo na prostorima RH i tako dalje, da nam ne budu naši ljudi, znači, ovce za klanje. Dok su drugi govorili, naravno, da rata nema i da to nije to.

Tko su bili ti drugi koji su govorili da rata nema?

A, znači, govorili su ... znači ... naravno, znam da vodstvo muslimanskog naroda tada je govorilo da rata neće biti, znači, što o tom imamo i pisane zapise i td.

Dobro, to je govorilo njihovo vodstvo?

Vodstvo, da.

Tako je. A kako se to što su oni govorili odražavalo na, praktično, konkretan život i suživot ...?

Samo su Hrvati, znači, ovdje se pripremali za obranu. Samo Hrvati, jer su oni znali što se desilo u Hrvatskoj, odnosno, naši dečki, koji su tamo bili, došli su i pomogli da se ustroje bilo kakve postrojbe, koje će sutra spriječiti napad Srba i td.

Je li u tom periodu bilo uključivanja ... Dakle, da li je u tom periodu bilo pokušaja da se Muslimani uključe u obranu, da ih se naoružava, da se daje obuka, da li je bilo tih pokušaja?

Pa gledajte, znači, nije bilo tada pokušaja, jer bila je potpuno jedna druga dimenzija. Oni nisu mislili da će biti rata, mnogi. Bar javno. A, što su ljudi mislili, odnosno, što su planirali, to je sasvim jedna druga priča.

Međutim, stanje u Tomislav Gradu je bilo takvo da su svi ljudi, znači, da su mnogi Muslimani početkom agresije, od strane Srba, na prostor Tomislav Grada i naše prostore bili u brigadi „Kralj Tomislav“ i našoj brigadi, odnosno, bataljunu u Tomislav Gradu i odradili su svoj posao kako treba. Znači, bili su rame uz rame sa Hrvatima, odradili svoj posao ...

Bili su uključeni?

Uključeni, apsolutno, uključeni. Znači, mobilizirani i bili su u postrojbama, koje su branile naš Tomislav Grad, '92. godine, gdje su neki dečki i poginuli, i Muslimani. Znači, oni su izgubili život.

Što se kasnije dogodalo? To je '92.? Kako su se stvari dalje razvijale?

Međutim, kad je ...

Još jedno pitanje, oprost. Koliko je, otprilike, u postotku bilo Muslimana tu?

Pa, bilo ih je 5, 6 %, tako. Da, 5,6 % je bilo ili 7 maksimalno i oni su bili uključeni u brigadi „Kralj Tomislav“, sve do izbijanja sukoba, znači, s Muslimanima. Tad smo postrojili, znači, kad su počeli sukobi sa muslimanskim postrojbama gore, Prozoru - Rami, onda smo postrojili te dečke i rečeno im je da više ne mogu, naravno, sudjelovati u postrojbi, jer ... oni nisu ni željeli, jer su pokušali, odnosno, izbjegli su svaki odlazak na teren bjekstvom iz ovog grada. Svaki. Onda, naravna stvar, područje, odnosno, zapovijed naših nadređenih iz Gruda i Posušja, gdje je bio Stožer ... dole, i Mostara ... Glava je baš napisao jednu zapovijed, znači,

originalnu, koja govori o tome da se svim pripadnicima muslimanskog naroda brigada „Kralj Tomislav“, Vojna policija, Civilna policija, garantira sigurnost i ...

Garantira ili ne garantira?

Garantira sigurnost, znači, da u svakom mogućem pokušaju ili incidentu da, od strane hrvatskog naroda ili hrvatskih vojnika se napravi nešto ružno, znači, da se odmah izvijesti, kako bi reagirala i civilna i Vojna policija, odnosno, pripadnici brigade naše. E, tu zapovijed je dobio sami vrh SDA u Tomislav Gradu i svi ostali, znači, i stranke i policija civilna i Vojna, i sve one institucije, odnosno, postrojbe, koje su bile nadležne za to. I nikakvog problema ...

Kada se, zapravo, taj događaj zbio?

Desio se, znači, negdje '93. godine, početkom '93. godine, ja mislim tako, prije samih sukoba. Tako nekako, '93. godine, na početku '93., o tome imaju pisani zapisi i td.

To je i ova zapovijed što smo je spomenuli?

Tako je. To je to.

Što se dalje događa nakon tog razoružavanja? Je li inače bilo problema oko toga?

Ne, ne, nikakvih problema nije bilo, jer ljudi su shvatili što se zbiva i onda je sve bilo jasno. Nikakav incident, nikakav problem, ništa se nije desilo ružno, znači, sve to vrijeme, nikada. Niti je bilo što učinjeno ružno prema bilo kojem pripadniku, znači, s te strane. To je jedno.

Drugo: znači, kraj je '92. godine. General Glasnović je, ... znači, i naše vodstvo iz Tomislav Grada ... to je znači bilo tamo 7., 8. mjesec, ja mislim, je dogovorio bio jedan sastanak u Jablanici, da se nađe ... gdje su se našli i naše političko vodstvo i njihovo, i vojno i civilno, da razgovaraju i zajednička djelovanja naspram, znači, vojske Republike Srpske. Znači, naspram Srba. Međutim, dobar je sastanak bio, kvalitetan, znači, i u jednom razumnom tonu, nikakvih zaista problema nije bilo ...

Sjećaš li se tko je sudjelovao sve na tom sastanku?

S naše strane bio je Glava, ja i još neki nama podređeni zapovjednici, a isto tako, znači, ne mogu se sjetiti imena čovjeka s njihove strane, uglavnom, bilo je muslimanskih četiri, pet zapovjednika ... s njihove strane. Znači, razgovor je zaista bio vrlo korektan i jednostavno dogovorili se o zajedničkom djelovanju
i ...

Je li se tu moglo naslutiti, što su problemi? Gdje postoji nepovjerenje? Ili je to ...

Pa, mislim, oni su govorili ... znači, govorili su kako nemaju naoružanja i slabo su opremljeni, uglavnom, to je bila tema ... tako to. To je jedno.

Nakon toga, tražili smo da oni dođu, uzvrate posjet nama, da proširimo tu našu suradnju, na koju oni nikad nisu došli i, jednostavno, nisu odgovorili. Nikad nisu za shodno našli da, ponovno s nama u Tomislav Gradu, razgovaraju o tome.

Što je bio jasan signal da tu neko ima drugačije namjere. Nakon toga, znači, Glava i ja, otišli smo gore u Ramu – Prozor, gdje smo razgovarali ...

Kad je to bilo? Moram ponavljati to pitanje ...

Odmah '93. godine, jer već krajem ... '92. godine ... '92. godine, otišli smo, znači, gore ...

Koji mjesec?

Ne mogu se sjetiti točnoga mjeseca, mislim da je to bio 8., 9. mjesec ... i prije ... otišli smo gore na jedan razgovor da ukažemo isto tako na jednu zajedničku suradnju naših postrojba, jer su naše postrojbe HVO-a i Armije, znači, bile skupa, držale su crtu prema Srbima, na Kupresu i tako.

Međutim, ponovno smo gore bili prije samih sukoba, gdje ponovno sa njihovim zapovjednikom, gdje smo isto tako razgovarali o daljnjoj suradnji i pomoći i svega ostaloga. Međutim, nakon toga ni oni nikada nisu nama... međutim, pošto su naše postrojbe gore skupa djelovale, mi smo željeli tu svoju suradnju proširiti, da se uvezemo čvrsto s njima, kako bi zajedno djelovali prema vojsci Republike Srpske. Međutim, nakon toga ...

To je hrvatska strana željela?

Tako je, to je hrvatska strana željela, znači, da sa Glavom, koji je predvodio ...

Zašto?

Zašto? Zbog toga ... željeli smo da zajedno imamo, znači, da zajedno djelujemo, jer smo znali da takva opasnost prijeti i jednima i drugima. Pazite, jer su oni ... jer se desilo na Kupresu to što se desilo, jer je puno ljudi poginulo i td., i, jednostavno, Kupres je bio jedan džep, koji je faktički ... koga smo mi okruživali od Bugojna preko Uskoplja, Prozora do Tomislava, Livna i sve ostalo. To je jedan bio front. Željeli smo da skupa djelujemo, znači, u svakom pravcu, jer smo bili napadnuti, i mi i oni. Mi smo skupa bili napadnuti, međutim, na tim sastancima ...

Je li tu postojala, dakle, da li je tu postojao taj pozitivni feed back, povratna informacija?

S naše strane, znači, naše namjere nisu blagonaklono gledane, odnosno, nije bilo feed backa.

Zašto? U čemu je bio problem? Što je druga strana, zapravo, isticala kao ...?

Nisu naoružani, jednostavno, uvijek je bilo nekakvih puno isprika, puno dima, gdje smo mi zaključili da oni ne žele, da jednostavno ne žele zajedničko djelovanje. Nego da je to samo, znači, da se iza toga kriju nekakve druge namjere, koje su kasnije pokazale, za nekoliko dana, znači, stvarne namjere, a to je da su ubili našeg momka, koji je gonio hranu na Crni Vrh. Sačekali ga, ubili ga, i tako, nakon toga je počeo sukob.

To je bilo, kada?

To je bilo '93. godine, znači, kad je on pokrenuo stvarni sukob.

I, nakon toga počinje sukob?

Ja, evo mi, sad kad malo promatramo sa ove razine, to je bila sigurno priprema za neke svoje skrivene planove i td., i td.

Što se dalje događa? Kako su se stvari dalje razvijale?

Znači, to je krenulo svojim putem i to više niko nije mogao zaustaviti. Bio je veliki problem gore, znači, desio se sukob, gore u Rami – Prozoru, rat se raspršio na Uskoplje, dole skrenuo prema Jablanici, međutim, tada su ... pokušano je ponovno zaustaviti to, zaustaviti, ali su osvanuli bili rovovi na Crnome Vrhu, znači, na Krču, Malom Seocu, Releju, muslimanski rovovi. To stvarno nisu, znači, oni se potajno, potajno se ukopavali, znači, spram naših crta. Potajno se ukopavali.

To mi je važno. Dakle, položaji tih rovova su bili, kakvi?

Položaji tih rovova su bili usmjereni prema nama. Znači, od Uskoplja, odnosno, preko Krča, Malog Seoca, Releja, Ždrimaca, Rimčeva Gaja gore i dole, znači, prema Gornjoj Slatini su iskopali već rovove bili, znači, Vilagića Kosa i ovaj dio gore, znači, prema Pisviru. Oni su se bili ukopali.

Koliko je njima trebalo, s obzirom na tvoje vojničko znanje i iskustvo, koliko je njima trebalo da oni iskopaju takve rovove?

Trebalo je njima dosta vremena, međutim, oni su vrlo, vrlo tajno su oni to prikriveno radili. Najvjerojatnije, noću su ...

Kako su mogli to tako tajno raditi, i to tako dulje vrijeme?

Pogledajte, oni su na tim svojim lokacijama bili, tu su oni živjeli kao pored svojih sela, jer pored svake kuće, pored svakog podruma, bio je rov iskopan, ali pokriven, zamaskiran i td. Mi dole kad smo, znači, došli ... Trajalo je to, gledajte, mi danas ... inače, evo danas ja duboko vjerujem da je to bilo smišljeno, planirano protiv HVO-a.

Ako govorimo o planiranju koliko dugo je to njihovo planiranje - konkretizirano u kopanju rovova, trajalo?

Kao vojnik, mogu reći ...

Uzimajući u obzir da su to radili tajno, da su to radili noću, uzimajući u obzir konfiguraciju i vrstu terena - znači, koliko dugo je taj njihov plan u svojoj provedbi trajao?

Kao vojnik, znači, za te političke primisli, odnosno, planove, u to neću ulaziti - ali vojnički gledano, to je sigurno nekoliko mjeseci rađeno.

Znači, nekoliko mjeseci je trebalo raditi da bi to postojalo?

Tako je. Znači, pripremano i tako dalje, jer, samo na Slatini, od Vilagića Kose, do gore iznad njihovih kuća, Gornje Slatine, bio je rov na rovu, pripremljen, uređen, znači, prema HVO-u.

HVO to nije znao?

HVO je, naravno, stvarno cijelo vrijeme dolazio do informacije da oni to rade, ali se nije tome pridavala jedna posebna pozornost, niti se to ozbiljno uzimalo. Mislim da se stvarno vjerovalo da tu nema nikakvih problema. Međutim, oni su se pripremali, znači, za rat protiv HVO-a. Za sukob protiv HVO-a. Sigurno temeljito se pripremali, temeljito i čvrsto. Definitivno.

Reci mi u tom vremenu, znači, prije izbijanja otvorenog i potpunog sukoba, susrećeš li Praljka?

Da.

I što Praljak tamo radi?

Znači, na svim tim našim sastancima, znači, koje smo mi imali, naravno, bio je i general Praljak, gdje se inače razgovaralo, znači, otvoreno o tome šta se to, zapravo, dešava. I mi smo tražili da skupa, zajednički djelujemo prema Srbima, međutim, i Praljak je dosta vremena posvetio, mislim da je bilo nekoliko ...

Jesu li na tim sastancima bili prisutni i Muslimani, zapovjednici?

Gledajte, ja sam bio na dosta sastanaka na kojima je bio Praljak, ali sad, znači ... ja mislim da postoji nekoliko sastanaka, koji su se desili gore u Uskoplju ili Bugojnu, na kojima su ... pazite, mislim da je u Bugojnu bilo nekoliko sastanaka, u Bugojnu, u Bugojnu, na kojima su bili i muslimanski zapovjednici, koji su bili prisutni tim sastancima, gdje se razgovaralo o zajedničkom djelovanju i td. Znači, i planiranju napada na Kupres, odnosno, povratak Kupresa i td. Mislim da je bilo nekoliko sastanaka u Uskoplju i Bugojnu. Tako na jednom sastanku u Bugojnu sam bio i ja, ne sjećam se datuma, mislim da je to bila '92., možda 7., 8. mjesec i tako dalje ... 9., ne mogu točno znati, ali bio sam.

I što je bilo na tom sastanku ?

Ma, već na tom sastanku razgovaralo se o čuvanju i držanju crte prema Kupresu, odnosno, prema vojsci Republike Srpske i odnosu prema Srbima, i planiranju možda zajedničke aktivnosti na povratku Kupresa. Međutim, svi ti sastanci su naglo prekinuti, zato što je došlo

do sukoba gore u Uskoplju i Prozoru – Rami. A, povod je bio ubojstvo našeg momka gore, na Crnom Vrh.

Dobro, malo sam ja napravila digresiju ali vratila bi se na ovo - znači, što Praljak u to vrijeme radi, u kojem smjeru on, zapravo, fokusira svoju energiju? Što želi postići?

On jednostavno, znači, Praljak je sa našim momkom, dozapovjednikom, Jirginom Šmitom planirao, znači, odlazio ...

Kako ...Jirginom?

Jirgin Šmit, poginuo je. Jirgin Šmit poginuo je u sukobu u Uskoplju.

Jirgin.

Da, Jirgin Šmit. Znači, koji je bio jedan od zapovjednika gore, u Bugojnu, ustrojio bojnu u Bugojnu. Kasnije bio je ovdje u brigadi „Kralj Tomislav“, kod nas. I on nije mogao isto vjerovati šta se dešava, jer je on puno naoružanja i opreme, i obuke proveo sa Muslimanima.

Šta, davao im je ...?

Ne, pa i ja mislim ... to je jednostavno bio dogovor da zajedničkim snagama mi idemo prema Kupresu i tako to. Razgovaralo se o tome, međutim, kažem, to je prekinuto, pogotovo zbog tih drugih ciljeva, odnosno, skrivenih namjera od strane Muslimana, muslimanskog vodstva.

Dobro, i kako Praljak onda reagira u tome? I što on, zapravo, tu pokušava napraviti?

Pa, evo i on sam bio je iznenađen tom jednom drskošću, znači, jednim bezobrazlukom, jer je on, kao general, znači znao da je preko naše logističke baze, naših logističkih centara u Grudama, da je se puno muslimanskih postrojbi naoružalo, opremilo, sredilo, da se puno liječilo, znači, naši ljudi, da je puno njihovih ranjenika i tako to ... liječilo se u hrvatskim ustanovama i sve ostalo, jer je zaista želio jednu dobru suradnju protiv jednog istinskog neprijatelja. A taj neprijatelj je jasno bio, to su bili Srbi, u tom momentu.

Zajednički neprijatelj?

Tako je to bilo. I samo, znači, djelovanje generala Praljka u tom vremenu je bilo i pozitivno i smirujuće, znači, jednostavno je činio sve da do tog sukoba ne dođe.

Dobro, to je što se tiče odnosa prema Muslimanima. A kako je Praljak reagirao u smislu uvođenja discipline u vojsku, ustroja i problema koji su bili - i uopće, koji su zapravo problemi u tom periodu bili aktualni?

Gledajte, to je znači bilo jedno vrijeme ustroja HVO-a i dosta je bilo problema i organizacijski i zato što je, znači ... falilo je i ljudstva i naoružanja, i svaki grad je imao svoju postrojbu, i svaki grad je imao svoje vojnike, jer ono znate „... autoritet kralja prestaje na granici sela“. Tako je svako sebe smatrao nekim velikim zapovjednikom i tako to, međutim, Praljak je imao autoritet, neprikosnoven za to što je ... zato što je bio sa ljudima, boravio na crti, obilazio ljude, znači, sjedio je i sa ljudima razgovarao, vodio, znači, energično vodio, pazi, znači, stvorio je jedan autoritet svojim radom. A, silni su bili problemi u ustroju, od same logističke potpore do ljudstva i svi ti silni ratni, znači, zbivanja koja su bila i koja su se odužila u pravcu, u kojem je svako mislio to će trajati pet dana. Uglavnom, Praljak je činio sve da se ustroji vojska, da se ima jedna crta zapovijedanja, međutim, tu je se nailazilo na velike, velike prepreke i velike probleme. Jer, svaki grad je

imao svoga, mogu tako reći, lokalnog vođu, koji je odlučivao o tome: hoće li slati ljude na crtu negdje, kako će se obučavati, tko će obučavati, gdje i tako to.

To meni zvuči dosta kaotično?

Pa, otprilike, tako.

Kažeš mi – «Praljak je neprikosnoven autoritet bio» ...

Praljak je bio ...

Samo malo, da te pitam. Kažeš, «bio je neprikosnoven autoritet». Da li to znači da je on mogao i sve probleme riješiti?

Ne.

Ako ne - zašto ne?

A, zašto ne? Evo, gledajte, vojnici su gledali na njega s jednom veliko dozom poštovanja, zbog svoje ... ono je bilo, jer Praljak isto nije imao čin, počeo je ono, znači, kao i svi ostali, kao vojnik i td. I on je svoj autoritet izgradio, znači, obilaskom ljudi na crtama, boravio s ljudima na crtama i tako. Znači, na taj način je on izgradio svoj autoritet. Međutim, mnogi, znači, mnogi karakteri su se vidjeli u njegovoj ulozi, znači, u poziciji generala, zapovjednika i td., - što je stvaralo velike probleme, jer svako je imao pušku i mislio je da je Napoleon.

Je li imao nekakvih incidentnih situacija, odnosno, da li si bio prisutan kad je Praljak ušao u konflikt nekakav, upravo zbog toga da bi uspostavio disciplinu, da bi povezo te crte ...?

Ja ne, ja ne, znači, ja nisam bio osoba prisutna kad bi on gonio nekakvu disciplinu i tako dalje, ali bio sam na nekoliko sastanaka, na kojima je on burno reagirao i zbog svih tih propusta i neodgovornosti i tako dalje. Ali, gore ... znam da je bio jedan veliki gore incident, znači, u Rami – Prozoru, kad je lokalna postrojba napala gore zapovjedništvo ...

Koja je to postrojba bila?

Ja mislim da su to Ramci bili, ramska postrojba ...

Jesu li to oni „Kinderi“ ili ...?

A, ne znam točno koji su bili, znam da je bila velika ...

Dobro, što se događalo?

Događalo se tamo da to vodstvo nije poštivano, odnosno, da su te lokalne vođe nečiste, kako bi to nazvao najblažim imenom, jednostavno se nije ...

Hajdemo ovako probati postaviti stvar: koji problem je Praljak tada imao?

Praljak je imao, znači, problem sa ljudima koji su bježali sa crta.

Dobro, što bi ti napravio da si bio na njegovom mjestu? Kakav bi odnos imao?

Znači, Praljak je imao ... najveći problem koji je Praljak tada imao je nedostatak ljudstva, odnosno, mnoge općine nisu stavile ljudstvo na crtu. I, zbog premorenosti postrojbi koje su dolazile, mnogi su ljudi sklizali zbog bolesti, zbog ovoga i počele se izvlačiti, a ljudstva popune nema. To je bio temeljni i osnovni problem za sve, nije bilo ljudstva. Nije bilo ljudstva, onda se pojavio nekakav šverc, gluposti, tamo ovamo, tako, znači, on je reagirao na svoj način, poznati način, drsko i bezobrazno, i oštro – vojnički, međutim stvorio je, znači, nailazio je cijelo vrijeme na prepreke, kad je u pitanju bila popuna crte i sve ostalo.

I, kako je to rješavao, odnosno, što se dogodilo dalje?

Pa, evo onda, znači, rješavao je na način, da zbog njegova autoriteta, na primjer, general Glasnović je spremao iz brigade „Kralj Tomislav“ dvostruko i trostruko više ljudi, znači, nego one postrojbe, nego one općine, koje su manje vjerovala u zajedničku borbu i sve ostalo. Tako da je to... da je bilo tako. Znači, imao je on jednu veliku potporu u generalu Glasnoviću, koji je, znači, začipao rupe svojim ljudstvom cijelo vrijeme i zato što je izuzetno cijenio generala Praljka i to je to.

Najveći problem tada je bila popuna mjesta, popuna postrojbi ljudstvom, odnosno smjene i sve ostalo.

Reci mi je li znaš za neke situacije koje su se dogodile, nekakve nedozvoljene stvari, disciplinski propusti i td., koji su kasnije bili sankcionirani, dakle, koje su kasnije bile kažnjavane? Na koji način su bile sankcionirane? Mislim od generala Praljka.

Ne znam na koji način su bile sankcionirane, ali znam, jer sam bio prisutan na skoro svim brifinzima koji su gore bili, našim dogovorima, znači, bio je i general Praljak. Znači, uvijek je ukazivao na poštivanje svih pravila, ratnih pravila, svih ženevskih pravila, koja govore nešto o

tome, znači, zakone i td., o poštivanju svih ljudi, znači, svih ljudi, života i materijalnih dobara i td. Tu sam bio stotinu puta i mislim da je bilo kakav nered, bilo kakva glupost od strane pripadnika HVO-a, znači... Van pameti je pomisliti da bi s njegove strane bila izdana bilo kakva takva zapovijed. To je jednostavno daleko od njegova načina razmišljanja. To je sto posto.

Rekao si mi da si bio prisutan u događajima kada su pale crte oko Uskoplja, je li tako?

Gledajte, mi smo nešto tada gore došli, znači, iz brigade „Kralj Tomislav“, gdje se desilo jedno, neko je posijao paniku, da su ljudi počeli bježati sa položaja, a što nije bilo u redu. Nikakvih problema nije bilo, međutim, neko je posijao paniku i svi ti ljudi počeli su bježati glavom bez obzira. I tada se desilo to da je ...

To je bila vojska ili civili?

I civili i vojska, to se sve izmiješalo. Što se, zapravo, dešavalo ovdje, svaki čovjek je bio vojnik faktički, jer je on branio svoju kuću. Inače bi branio svoju kuću i to je bio veliki problem u ustroju, jer je on mislio da treba da čuva samo svoju kuću, znači, ne ići onaj iz Gruda, Posušja, Širokoga da ide gore, ili Tomislava gore, znači, u Ramu, nego jednostavno da on misli da će on svojom puškom braniti svoju kuću. To je bio jedan veliki problem. Međutim, tada je Praljak i svi ti ljudi, znači, ja mislim da ih je Praljak digao tada sve iz zapovjedništva i poveo ih sa sobom gore na crtu, znači, da spriječi to povlačenje, da zaustavi to povlačenje, koje je bezrazložno bilo, nikakvih problema nije bilo, ali, eto, jednostavno neko je posijao paniku namjerno da se to desi. I onda su se ponovno ljudi vratili svojim kućama i vratili se na crte, ušli u rovove, uglavnom, sve je bilo u redu.

Jesi li ti bio prisutan kad je Praljak krenuo prema gore?

Nisam bio tu prisutan. Ja, osobno, tu nisam bio prisutan, jer sam bio na drugoj strani, znači, dole na ... mi smo držali crtu Jablanica, Kućani, Doljani gore, taj dio, znači, Kućani, Donja i Gornja Slatina, Doljani i gore prema S*****.

A, s druge strane, znači, gore je Praljak bio sa cijelim zapovjedništvom svojim tada, otišao je gore, znači, krenuo i vratio ljude, on, Šiljeg i svi ostali nazad.

Koliko je to, zapravo, bilo udaljeno? Koliko se daleko otišlo od ...?

Pa, to je bilo, možda, po par kilometara i tako to, i više.

Položaji su vraćeni?

Ponovno vraćeni, da.

Znači, oni nisu ušli?

Ne. Ne, nisu ušli. Ni u sela, znači, kuće koje su ljudi počeli paliti i svašta nešto.

E, to me zanima. Tko je palio kuće?

Pa, bilo je tu ljudi, koji su sami svoje kuće paliti. Znači, ja to nisam vidio, ali sam čuo od dečki, koji su dole bili da je tu bilo baš ono, kaos totalni. Mislili su da je sve to izgubljeno, tako nije moglo podnijeti da to uđe u neprijateljske ruke i td. I, jednostavno su počeli paliti, rušiti i tako.

Dobro. Reci mi jesi li imao još susreta sa Praljkom? Nekih posebnih, je li pamtiš neke posebne susrete?

Posebne susrete s Praljkom. Pa da, vidio sam generala kad je bio na Bokševici gore, znači, gore smo bili kad su poginuli ovi dečki iz Posušja, kad su muslimanske postrojbe roknule, odnosno, ubile iz zasjede. Praljak je gore, skupa sa generalom Glasnovićem organizirao obranu ...

Što je bio cilj tog boravka na Bokševici, držanja Bokševice?

Cilj Bokševice bio je jednostavno zbog te visine, gore te Bokševice same, jer su Muslimani željeli da dođu puno bliže Rami – Prozoru, znači, da vrate, kako oni to misle, svoj grad. I, jednostavno, ta Bokševica je bila prepreka njima, prepreka bila i ostala, naravno. Ali, oni su je bili zaposjeli, jer su željeli preko Hera imati svoj put, dotok oružja, municije i svega ostalog. Praljak je bio, znači, gore na Bokševici, organizirao gore obranu, međutim, desilo se to da skupa, da su on, nakon nekoliko dana ... ta Bokševica je najprije bila uzeta od strane naših ljudi, pa onda zbog nedostatka ljudstva i samog čuvanja položaja, onda su se naši dečki povukli, tako da su Muslimani ušli skoro bez borbe tu. Skoro bez borbe.

Kad je otišao on, zapovjedio je generalu Glasnoviću da on preuzme čuvanje toga i td.

Bokševica je, to sam čula, bila jako zeznut teren?

Pa, Bokševica, ona je bila zeznut teren, iznimno, zato što nije bilo do nje nekakvih puteva. Putevi, normalne komunikacije, samo zbog toga. Čisto s vojničke strane gledano, znači, zbog transporta, zbog ... ako ste imali, zbog povrijeđenih, ranjenih, oboljelih, znači, dovoza municije i td., zbog te logističke pozicije, a i same pozicije svoje, jer je trebalo, znači, da je to ... sve je trebalo nogom ići. Nogom, nogom, pusta noga – to je bilo. Znači, a to je i bio jedan oslonac, znači, za HVO, jer su se preko Bokševice izvukle postrojbe iz Konjica, koje su Muslimani gore pobili i popalili, odnosno, protjerali.

Jesu li bile samo postrojbe ili je bilo i civila?

Molim.

Je li tu bilo i civila?

Na Bokševici?

Koje ste izvlačili?

A, skoro svi su civili bili. Skoro svi civili, da.

I to je uspješno obavljeno?

To je uspješno obavljeno.

Znači, da se Bokševica nije držala oni ...?

Da se Bokševica nije držala ne bi se oni izvukli, ne bi imali kud.

Dobro, jesmo li zaboravili nešto? Imamo li sad nešto za spomenuti u ovom dijelu?

Pa, evo, ja ... promatrajući, znači, generala Praljka, njegov način rada, iz mog kuta, mogu samo reći da je to bio vojnik od glave do pete i da je, jednostavno, tamo gdje je bio vojnik, da je bio i on, da je bio on, što je, znači, po čemu ga svako pozna. Po čemu svako pozna, znači, generala, gdje je god bio vojnik, bio je i general. Evo, to je.

Hvala!

Razgovor vodila: Lada Puljizević
Izrada transkripta: Danijela Križanović
Studen 2005. godine, Ljubuški